

1 Benim hayatımda sürprizlerin eğlencelik bir tarafı yok. İnsanın bir yaştan sonra ihtiyacı sürpriz değil, tahmin edilebilir, dediğine güvenebileceğiniz insanlar oluyor. Geliyorum dediği zaman gelecek, gelmiyorum dediği zaman gelmeyecek. Bunun tersinin bir eğlencelik bir tarafı da yok. Devamlı bir sürpriz ihtiyacı nasıl bir hayat telmih ediyor?

Hayatınızda bu gibi *eğlenceler* arıyorsanız, çok sıkıcı bir hayatınız olmalı. Benimki zaten her gün sürpriz dolu, belirsizlik *normal*, ve hayatımda beni mutlu edenler, sürprizler değil, beklediğimin beklediğim zaman olması.

2 Hayatın zindan olduğu konusunda bir görüş var, bence bir açıdan doğru sayabiliriz. Saçma insanların saçma manalarını, hayatın akışından daha ters, daha duyarsız yorumlamaya çalışmak, bir açıdan —hangi açıdan— zindan demek. Anlam zindanları. Kendini anlatamayan insanların zindanları.

Okuyacak kadar zamanın varmış, aferin sana.

3 Memleketin bir toplum modeli yok, varsa da iyi düşünülmüş, diyelim 100 yıl sonrasını düşünerek oluşturulmuş bir model değil, belli oluyor. İnsanların neye göre sınıflaşacaklarının hesabı yapılmamış, hangi sınıfın teşvik edilip, memlekete neyin karakter vereceği...

Daha doğrusu can havliyle bir *Türkçülük* var ama onun içi de kılıç sallayan bir takım bıyıklı adamlarla doldurulmuş. Bu zamana yansıyacak, memleketi ileri götürecek bir fikriyat yok. Beri tarafta bir de Atatürk var ama onun abus şehresi hakkında fazla yazmak istemiyorum. Kemalizm: İçi boş vecizeler salatası.

Bizim en büyük derdimiz, 20 sene önce de, 50 sene önce de, bugün de bu. Yol yapmak, köprü yapmak, hastane yapmak memleketin bazı acılarını dindiriyor olabilir ama bu memleketin asıl krizi, modern dünyaya anlam vermekte zorlanması.

Alatlı *afazi* derdi, şimdiki artık *afazi* safhasını da geçti, *sanrı* noktasına geldi, memleket fantastik bir dünyada yaşıyor. Bir tarafta *biz* bir tarafta *onlar*, Ertuğrul kılıç sallayarak Batıya gününü gösteriyor.

Eskiden iyi olan birileri varmış ama o ne kadar *biz* idik, onu bilmiyorum. Onların mirasını ne kadar sahiplenebiliriz, ondan pek emin değilim. Osmanlı geleneği (daha önce değilse) Tanzimat'la ölmüş, o geleneğin yetiştirdiği kimse kalmamış. Cumhuriyet kadroları Batı fikriyatının okullarından yetişmiş kadrolar. Burayı da bir *Batı yurdu* yapmaya çalışmışlar, belli ki.

Osmanlı geleneği, mesela devşirme sistemi demek, Sipahilere tımar vermek demek, kardeş katlinin mazur olması demek vs. Bütün bunlarda devletin hedeflediği bir toplum modeli var. Bizde *Yeniçeri İsyanı* diye anılanlar da, belki padişahın sembolik pozisyonunun hatırlatılmasından ibaretti. Bizim tarih yazıcıları, *devlet=padişah* diye bakıyor ama bütün tarihi, Osmanlı bürokrasisini *asıl güç* kabul edip, bu bürokrasi içindeki çatlakların, padişah üzerinden birbiriyle kavga etmesi olarak da okuyabilirsiniz. Bürokratik sistemler her yerde olduğu gibi Osmanlı'da da çürüyünce, toplum modeli çöktü

ve rakipleri tarafından alt edildi. Benzer bir süreç Roma'da da oldu, fethedilen yerlerin topraklarını emekli askerlere (Osmanlı'daki tımar sistemine benzer şekilde) dağıtan sistem çöktü ve Roma da büyük ölçüde bu sistemin istismarı ve aristokratik ailelerin kavgasından başaşağı gitti. Osmanlı tarihini okumadaki zorluk, hanedanın aynı kalmasından, yoksa muhtemelen ordu ve bürokrasinin rolü daha belirgin görülecekti.

Toplum modeli oluşturacak bir mefkuresi yoksa, bir devletin yalpa yapması da kaçınılmaz. Bizim devletin hedefi de anlaşıldığı kadarıyla *çağdaş uygarlık seviyesine çıkmak* gibi kimsenin itiraz edemeyeceği ama bu sebeple de anlamlı olmayan bir takım boş laflarla, konuyu idare etmek. İttihatçılığın (Sultan Abdülhamid'den mirasen) getirdiği *devlet acil durumu* ideolojisi, *mevzubahis vatansa gerisi teferruat* fikirsizliği... Mevzubahis hep vatan ama teferruat dediklerin yüzünden hasta zaten.

Dünya üzerine şu an bir Amerikan toplum modeli var, Kapitalist model, bir de derece derece sosyalist modeller. Sosyalist modellerin *devlet kapitalisti* olanı çöktü, *sınıfsızlığın* mümkün olmadığını denemeye gerek yoktu ama denediler ve çöktü. Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki model ise sınıflı ama kontrollü olmaya çalışan bir model. Bunların da üzerlerinde düşünülmüş olduğunu görebiliyoruz, işsizlik maaşı denen şey verilirken *ya, yazıktır günahıdır* diye değil, *bunun topluma şöyle şöyle faydası vardır* diye veriyorlar, eminim. İşin *ahlaki* boyutu hemen her durumda bir *yüzey cilası* olarak kullanılıyor.

O sebeple bizim de bu konularda ne olacağımıza karar vermemizde fayda var. Naçizane bu iki yoldan da farklı bir yol düşüncem var ama herhangi bir modelin, şu anki durumdan daha iyi olduğunu da görebiliyorum. Hamaset (bugün bize verdiği gibi) dizi takipçilerine de bıkkınlık verdiğinde, yeni hamasetler üretmeye çalışmak değil, insanların memnun olduğu bir hayat sunmak.